

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2024

Ahall 22.09.2025
4428/00.03.01/2024

Valmistelija(t) Kari Janhonen, puh 044 717 2078,
kari.janhonen(at)pshyvinvointialue.fi Anne Halttunen, puh 044 717
2076, anne.halttunen(at)pshyvinvointialue.fi; Mari Antikainen, puh.
044 718 6401, mari.antikainen(at)pshyvinvointialue.fi; Kati Kantanen,
puh. 044 7401 1951, kati.kantanen(at)pshyvinvointialue.fi; Heli
Pärnänen, puh. 044 718 8420, heli.parnanen(at)pshyvinvointialue.fi;
Mikko Korhonen, puh.044 718 6200,
mikko.korhonen(at)pshyvinvointialue.fi; Jari Saarinen, puh 044 718
6301, jari.saarinen(at)pshyvinvointialue.fi; Jukka Koponen
puh. 044 718 8101, jukka.koponen(at)pshyvinvointialue.fi

Päätös

Esittelijä hyvinvointialuejohtaja

Päätösehdotus Aluehallitus päättää antaa aluevaltuustolle asiaselosteessa kuvatus
vastineen.

Ennakkovaikutusten arviointi
Ei ennakkovaikutusten arvioinnin piirissä.

Toimivallan peruste Hallintosääntö § 35

Liitteet ja oheisaineisto
Esityslistan liitteenä:

- tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2024

Valmistelu

Tarkastuslautakunta nostaa vuoden 2024 arviointikertomuksessaan
neljä erityistä kysymystä, joihin tarkastuslautakunta pyytää
vastauksen osana aluehallituksen arviointikertomuksesta annettavaa
lausuntoa. Tarkastuslautakunta pyytää, että aluehallitus käsittelee
arviointikertomuksesta annettavan vastineen siten, että se annetaan
tiedoksi aluevaltuustolle syksyn 2025 aikana.

1. Palvelujärjestelmän uudistuksista saatavat toiminnalliset hyödyt
ja kokonaistalouteen vaikuttavat kustannusvaikutukset ovat
riippuvaisia toimeenpanon onnistumisesta.
Palvelujärjestelmäuudistuksen tavoitteena on 50 milj. euron
vuotuinen kustannusten kasvun hillintä. Miten aluehallitus on
suunnitellut reagoivansa, mikäli toimeenpanon edetessä

havaitaan, että palvelujärjestelmäuudistuksen tavoitteita ei saavuteta?

Vastaus: Palvelujärjestelmän uudistaminen edellyttää esimerkiksi vammaisten asumispalveluissa toimitilaratkaisuja palvelujen rakenteen keventämiseksi ja oman palvelutuotannon vahvistamiseksi ostopalvelujen sijaan. Nämä muutokset vaativat pitkäjänteistä työtä ja aikataulutusta yhdessä tilahallinnon ja muiden toimialojen kanssa.

Hyvinvointialueen palveluiden kustannustehokkuutta kehitetään monin eri tavoin ja resursseja hyödynnetään tarkoituksenmukaisella tavalla (palveluintegraatio). Yhtenä esimerkkinä on pelastuslaitoksen ja ikääntyneiden kotiin annettavien palveluiden yhteistoimintamalli. Yhteistoimintamallin tavoitteena on muodostaa yhtenäinen palveluketju, jossa kotihoidon asiakkaan palvelut toimivat sujuvasti (asiakasnäkökulma) ja kustannustehokkaasti

Pelastuslaitos osallistuu ensihoitopalvelun tuottamiseen hyvinvointialueen päättämällä tavalla ja siten, kun siitä on sovittu yleiset palvelut/akuutti palveluyksikön kanssa. Lisäksi pelastuslaitos tuottaa ensihoitopalveluun kuuluvan ensivastetoiminnan (tehostettu ensiapu) koko hyvinvointialueella. Ensivastetoimintapalvelu tuotetaan pelastushenkilöstön toimesta pelastustoiminnan valmiuden yhteydessä.

Yleisten palveluiden lautakunnalla on keskeinen rooli R1-R2 ja R4 ohjelmien toimeenpanossa, jota aluehallituksen tulee seurata tarkkaan.

Mikäli toimeenpano hidastuu siten, että se aiheuttaa vaaraa taloudelliselle tasapainottamiselle tai toiminnalliset riskit ovat liian suuret, tulee aluehallituksen ohjata ja tarvittaessa antaa uusi ohjeistus palveluverkkosuunnitelman toimeenpanosta.

2. Talouden näkökulmasta asetetut sitovat tavoitteet pääosin toteutuivat, kun aluevaltuusto päätti talousarviomuutoksista joulukuussa. Muutettu talousarvio perustui edellisen vuoden tapaan tilikauden aikaisiin ennusteisiin. Vuoden 2024 talousarvio ja tilikauden aikana laadittu ennuste poikkesivat toisistaan selvästi. Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan yhtenä selittävänä tekijänä on ollut se, että hyvinvointialueet aiempaan tapaan huolehtivat laskutuksen ajan tasalle vasta tilivuoden lopussa tai sen jo loputtua. Lisäksi tilivuoden viimeisen kuukauden kirjanpitoon muodostuu muita kuukausia enemmän kustannuksia sen vuoksi, että kirjanpito pidetään pidempään avoimena. Millä tavoin hyvinvointialueiden keskinäistä laskutusta ja ostolaskujen oikea-aikaista kohdentumista saataisiin parannettua, jotta toiminnasta aiheutuneet tuotot ja kulut kohdentuisivat paremmin oikeille kirjanpitokausille?

Vastaus: Tilinpäätösprosessia pyritään tehostamaan sillä, että tilivuosi 2025 sulkeutuu aiempaa aikaisemmin. Lisäksi tilikauden 2025 aikana tulot ja menot ovat kohdentuneet tarkemmin oikeille kirjanpitokausille. Tämä johtuu siitä, että ostolaskujen ja myyntilaskujen prosessien seuranta kausien sulkeutumisen yhteydessä on tehostettu ja toteutetaan aktiivista yhteydenpitoa palveluyksiköiden kanssa, että esim. ostolaskut tulevat hyväksytyksi ajallaan. Hyvinvointialueella ostolaskujen kierron keskimääräinen kiertoaika on 3-4 päivää, jota voidaan pitää hyvänä verrattuna yleiseen tasoon. Ostolaskujen kiertoaikaa pyritään lisäksi edelleen tehostamaan automaattisella reitityksellä ja hyväksynnällä.

Kirjanpidon kauden sulkemisen viivästäminen kohdentaisi kulut ja tuotot tarkemmin niille kuuluville kausilleen, mutta tämä myöhästyttäisi ennusteiden laatimista ja heikentää vertailukelpoisuutta aiempien vuosien tietoihin. Kirjanpidon kauden sulkemisen nykyisellä aikataululla tavoitellaan ajantasaista ja riittävän luotettavaa raportoinnin tietoa.

Myyntilaskutuksen osalta on tunnistettu laskutuksia (esim. sosiaalihuollon laskutus ostopalveluista), joissa voidaan ajantasaisuutta tehostaa ja siihen pyritäänkin tiiviillä yhteistyöllä toimialojen kanssa. Terveystieteiden osalta hyvinvointialueiden välistä laskutusta tehdään säännöllisesti kuukausittain. Muilta hyvinvointialueilta tulevissa laskuissa on ollut viiveitä ja tätä on pyritty parantamaan yhteydenotoilla hyvinvointialueisiin.

Asiakaslaskutuksen osalta otetaan säännöllisesti kuukausittaiset raportit laskuttamattomista tapahtumista. Tähän on panostettu erityisesti vuoden 2025 aikana.

3. Talouden tasapainottaminen vuoteen 2029 mennessä perustuu kustannusten vähenemiseen, tuleviin vuosiin kohdentuvista hintojen nousuista ja palkankorotuksista huolimatta. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan kulujen nousupaineen vuoksi tehtävät säästöt tulevat kohdentumaan myös henkilöstökuluihin. Onko hyvinvointialueella mahdollista tehostaa oman työn tuottavuutta ja samalla vähentää muita toiminnasta aiheutuneita kuluja palvelutarpeen kattamiseksi siinä laajuudessa, että talouden tasapaino saavutettaisiin ilman lisärahoituksen hakemista?

Vastaus: Oikeuskanslerin 23.4.2025 antaman vastauksen (Etelä-Karjalan ja Satakunnan hyvinvointialueiden kantelu palveluiden ja rahoituksen epätasapainosta) mukaan hyvinvointialueen ensisijainen talouden tasapainotus on lisärahoituksen hakeminen. Pohjois-Savon hyvinvointialueen aluehallitus on 8.9.2025 päättänyt hakea valtioneuvostolta lisärahoitusta perustuslaillisten palveluiden turvaamiseksi.

Työn tuottavuuden keskeisenä edellytyksenä on työkykyinen henkilöstö. Työn tuottavuus on osa kokonaistuottavuutta.

Kokonaistuottavuuteen voidaan vaikuttaa mm. hillitsemällä ostopalvelu- ja henkilöstövuokrauskulujen sekä oman työn hinnan kasvua. Oman työn hinnan kustannuksia kasvattavat mm. palkantarkistukset sekä ylityökorvausten, hälytyskorvausten ja sijaiskustannusten lisääntyminen.

Hyvinvointialueelle siirtyi luovuttajaorganisaatioilta sairauspoissaolojen toteutuma yli 20 päivää / työntekijä ja kokonaiskustannuksina n. 83 miljoonaa euroa. Hyvinvointialueen henkilöstön sairauspoissaolojen vuosikustannukset olivat vuonna 2024 yli 63 miljoonaa euroa (Aino Health Manager). Sairauspoissaolojen vähentäminen näkyy tuottavuusmuutoksena mm. Ylityö- ja hälytyskorvauskustannusten, sijaiskustannusten ja keikkatyön kustannusten osalta. Hyvinvointialueella on ollut tässä tavoitteena 1 päivä / tt vähentää poissaoloja vuosittain. QWL - hyvinvointimittauksen laskennallisena arviona vuoteen 2028 saakka potentiaalisena eurossäästönä voidaan tavoitella arviolta 8,5 miljoonaa euroa. Henkilöstöressurssien hallinta, kuten sairauspoissaolojen vähentäminen, lähtövaihtuvuuden hyödyntäminen ja sijaisten käytön vähentäminen ovat keskeisiä toimeenpanon muotoja työn tuottavuuden parantamiseksi.

Hyvinvointialueella on systemaattisesti tuottavuustyönä vahvistettu oman henkilöstön käyttöä ostopalvelun tai henkilöstövuokrauksen sijaan, koska oman työn hinta on ollut edullisempaa. Konkreettisenä muutoksena esimerkiksi hoitotyössä käytettiin yli 4 miljoonaa euroa vähemmän henkilöstövuokrausta vuonna 2024. Vastaavaa tuottavuuspotentiaalia tunnistetaan olevan lääkäripalveluiden ostopalveluissa ja henkilöstövuokrauksessa. Valtio tukee osaltaan muutosta siten, että parhaillaan on käynnissä STM:n selvitys ajalla 1.5.2025 – 31.5.2026 ns. Ruotsin kattohintamallin soveltamisesta suomalaiseen sote-järjestelmään.

Hyvinvointialueella työn tuottavuuskehitystä heikentävät myös jatkuvaluonteiset palkkamutokset. Uuden työehtosopimuksen mukaan palkankorotukset 2024–2028 ovat 16,71 %. Kokonaistuottavuuteen voidaan vaikuttaa mm. muita työn hinnan kustannuksia hillitsemällä kuten mm. ylityökorvausten, hälytyskorvausten, sijaiskustannusten kehittymistä hillitsemällä. Optimaalisella työvuorosuunnittelulla on tässä arvioitu 3,7 miljoonan euron säästöpotentiaali, mutta työvuorosuunnittelun optimointi edellyttäisi työvuorosuunnitteluohjelman kilpailutusta ja uuden järjestelmän käyttöönoton valmennusta, joten em. muutos ei toteudu ainakaan vuonna 2026.

Työn tuottavuutta voidaan parantaa huolellisella ja erityisesti ennakoivalla henkilöstösuunnittelulla sekä työajan seurannalla, jolloin palvelutarpeiden, asiakasmäärien tai suoritelmäärien muuttumista koskevaan tarkasteluun lisättäisiin myös työn hinnan tarkastelu sekä se, miksi se muuttuu suhteessa edelliseen vastaavaan vertailuajankohtaan.

4. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä ennaltaehkäisevien palveluiden osalta hyvinvointialueella on tehty hyvää työtä. Moniammatillista yhteistyötä kuntien kanssa on edelleen tiivistettävä, jotta ennalta ehkäisevillä ja matalan kynnyksen palveluilla pystyttäisiin vähentämään palveluntarvetta raskaissa palveluissa tulevaisuudessa. Miten hyvinvointialueen, kuntien, järjestöjen ja muiden yhteistyötahojen keskinäistä yhteistyötä olisi mahdollista edelleen kehittää niin, että sen avulla edistettäisiin perhekeskuspalveluita, sosiaalisia työllistymispalveluita sekä ikäkeskuspalveluita asukkaiden tarpeita vastaaviksi?

Vastaus: Kuntouttavien työllistymistä ja osallisuutta edistävien sosiaalipalveluiden (Sosiaalisten työllistymispalveluiden) palveluprosessit on yhdenmukaistettu hyvinvointialueella. Kuntien kanssa tehtävää yhteistyötä on syytä lisätä tulevaisuudessa alueellisesti. Järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö on tiivistä esimerkiksi kuntouttavien sosiaalipalveluiden, suunnitelmallisen sosiaalityön ja erityisasumispalveluiden osalta. Kyseessä on vakiintunut työmuoto. Kuntalaisten ja asiakkaiden tarpeet ovat yhteisiä ja jokaisella toimijalla on oma tärkeä roolinsa ja tehtävänsä yhteistyön rakentamisessa ja toimintojen kehittämisessä.

Perhe- ja vammaispalveluiden näkökulmasta keskeistä on selkeämmät rakenteet ja kokonaisuuden hallinta sekä koordinaatio. Tulee tunnistaa myös ns. päällekkäiset tarpeet yhdyspintayhteistyön kehittämisessä sekä yhteensovittaa tarpeita/ratkaisuja/rakenteita.

Verkostoyhteistyötä tulisi kehittää siten, että huomioidaan ja tunnistetaan keskeiset toimijat sekä kutsutaan koolle eri toimijat yhteen seuraavin kokoonpanoin: hyvinvointialueen palvelut, kunnan varhaiskasvatus ja koulut, (myös kuntien muut palvelut), järjestötoimijat, seurakunnat, oppilaitokset ja vapaaehtoistoimijat, tutkimusyhteistyön toimijat. Lisäksi vahvemmin tulisi hyödyntää palvelujen integraatiota hyvinvointialueen sisällä.

Toisin sanoen hyvinvointialueen, kuntien, järjestöjen ja muiden yhteistyötahojen keskinäistä yhteistyötä olisi mahdollista edelleen kehittää niin, että luodaan rakenne, määritetään roolit ja vastuut sekä määritetään/ asetetaan alueellinen yhteinen päämäärä, luodaan painopisteet, mihin paneudutaan yhdessä, asetetaan lyhyen ja pidemmän aikavälin tavoitteet, kirjataan toimenpiteet, laaditaan seuranta ja arviointi (sopia mittarit). Lisäksi tulee sopia verkostotapaamiset, luoda yhteinen viestintäkanava ja hyödyntää esim. sähköisen perhekeskuksen ammattilaiset-osiota. Laatia yhteistyösopimuksia, jossa selkeytetään roolit, vastuut, myös tavoitteet yhteistyölle.

Yhteiset koulutustapahtumat, joilla vastataan osaamisen vahvistamisen tarpeisiin. Myös yhteiset tapahtumat esim. Laaja perhekeskus-alueilla.

Olemassa olevia rakenteita hyödyntää yhteisessä toiminnassa mm. alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä, joka kokoontuu noin 3 kertaa lukuvuodessa. Hyödyntää Laajojen perhekeskuksien perhekeskusverkostojen toimintaa sekä muita hyväksi todettuja monialaisia käytäntöjä samalla kehittämällä uusia yhteisiä asiakaslähtöisiä toimintatapoja.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osalta on tunnistettu hyvinvointialueen rooli sekä kuntien järjestöjen ja muiden toimijoiden roolit. Roolit ja työnjako on selkeytynyt vähitellen hyvinvointialueen ja kuntien järjestäytyttyä uudelleen. Yhteistyössä on edelleen tehtävää varsinkin yhteisten tavoitteiden ja painopisteiden määrittämisessä. Ikääntyneiden palveluiden osalta on tunnistettu laaja yhteistyön pelikenttä ennalta ehkäisevissä ja kevyen palvelutarpeiden tilanteissa, jotka eivät kuulu hyvinvointialueen järjestämisvelvollisuuden piiriin. Ikäihmisten palveluissa on yksi yhteyden ottokanava, jota kautta esille nousevia palvelutarpeita selvitetään ja ratkaistaan. Noin 90 % palvelutarpeista ratkaistaan yhteydenoton aikana tai asiakas ohjataan kumppaneiden palveluiden piiriin, joista keskeisimpiä ovat kuntien ja kolmannen sektorin toimijat.

Avall 16.06.2025 § 60

Valmistelija(t)	-
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.
Päätösehdotus	Tarkastuslautakunnan päätösehdotus: Tarkastuslautakunta 1) esittää, että aluevaltuusto päättää merkitä tiedoksi Pohjois-Savon hyvinvointialueen arviointikertomuksen vuodelta 2024, 2) esittää, että aluevaltuusto lähettää arviointikertomuksen aluehallitukselle tarvittavia toimenpiteitä varten, 3) pyytää, että aluehallitus antaa syyskuun loppuun mennessä lausunnon niistä toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.
Ennakkovaikutusten arviointi	-
Toimivallan peruste	Hallintosääntö § 100
Liitteet ja oheisaineisto	Esityslistan liitteenä: - Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2024

Valmistelija(t)	-
Päätös	Merkittiin pöytäkirjaan, että - Katja Yli-Monni poistui esteellisenä kokouksesta § 67-68 asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi klo 12:20-13:15 (HL 28.1, kohta 4), - Juha Tykkyläinen poistui kokouksesta klo 12:35 § 68 käsittelyn aikana. Puheenjohtaja toimi pöytäkirjanpitäjän pitäjänä pykälän 67-68 aikana. Päätösehdotus hyväksyttiin.
Esittelijä	tarkastuslautakunnan puheenjohtaja
Päätösehdotus	Tarkastuslautakunta päättää, että asia käsitellään puheenjohtajan selostuksen pohjalta ilman viranhaltijan valmistelua ja esittelyä, ja että puheenjohtajan ehdotus on käsittelyn pohjana eikä vaadi kannatusta. Tarkastuslautakunta 1) Hyväksyy vuoden 2024 arviointikertomuksen, 2) esittää, että aluevaltuusto päättää merkitä tiedoksi Pohjois-Savon hyvinvointialueen arviointikertomuksen vuodelta 2024, 3) esittää, että aluevaltuusto lähettää arviointikertomuksen aluehallitukselle tarvittavia toimenpiteitä varten, 4) pyytää, että aluehallitus antaa syyskuun loppuun mennessä lausunnon niistä toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.
Ennakkovaikutusten arviointi	-
Toimivallan peruste	Hallintosääntö § 100
Liitteet ja oheisaineisto	Esityslistan liitteenä: Esityslistan oheisaineistona:
Valmistelu	Lain hyvinvointialueesta 125 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko aluevaltuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet hyvinvointialueella ja hyvinvointialuekonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja

tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakunta antaa kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitellään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.

Tarkastuslautakunta on valmistellut aiemmissa kokouksissaan valtuustolle annettavaa vuoden 2024 arviointikertomusta.

Esitys arviointikertomukseksi 2024 toimitetaan kokoukseen.

Arviointikertomus käsitellään aluevaltuustossa 16.6.2025.

Tarkltk 08.05.2025 § 59

Valmistelija(t)	-
Päätös	Hyväksyttiin. Merkittiin pöytäkirjaan, että - Kokouksessa tauko klo 14:36-14:46.
Esittelijä	tarkastuslautakunnan puheenjohtaja
Päätösehdotus	Tarkastuslautakunta päättää, että asia käsitellään puheenjohtajan selostuksen pohjalta ilman viranhaltijan valmistelua ja esittelyä, ja että puheenjohtajan ehdotus on käsittelyn pohjana eikä vaadi kannatusta. Tarkastuslautakunta päättää 1) merkitä tiedoksi arviointikertomuksen valmistelutilanteen ja 2) hyväksyä aluevaltuustolle saatettavan arviointikertomuksen seuraavassa tarkastuslautakunnan kokouksessa.
Ennakkovaikutusten arviointi	-
Toimivallan peruste	Hallintosääntö § 100
Liitteet ja oheisaineisto	Esityslistan liitteenä: Esityslistan oheisaineistona:
Valmistelu	Hyvinvointialueista annetun lain 611/2021 14 luvun 125 §:n mukaan tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa aluevaltuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa

esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään aluevaltuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.

Tarkastuslautakunta käynnisti vuoden 2024 arviointikertomuksen valmistelun 16.1.2025 §.

Vuosittain laadittavassa arviointikertomuksessa käydään läpi taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteumat ja lautakunnan vuosittain päättämän työohjelman mukaiset painopisteet. Arviointi perustuu tarkastuslautakunnan arviointitilaisuuksissa saamiin tietoihin, havaintoihin ja tietopyyntöihin, tilintarkastajan raportteihin, toimintakertomus- ja tilinpäätöstietoihin ja muihin hyvinvointialueen asiakirja-aineistoihin.

Tarkastuslautakunta antaa arviointikertomuksen vuodelta 2024 aluevaltuustolle tilinpäätöskokouksessa. Tarkastuslautakunnalle jaetaan arviointikertomusluonnos ennen kokousta (salassa pidettävä, JulkL 621/1999, 24 § 1 mom. 15 kohta).